Ο πόλεμος με τα πάθη (α) (Όσιος Θεοφάνης ο Έγκλειστος)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 10 Μαρτίου, 2015

Υπάρχουν μέσα μας πάθη, αλλά δεν αποτελούν ουσιώδη και εγγενή μέρη της ψυχής. Ο λόγος, π.χ., δηλαδή το λογικό, είναι μέρος της ψυχής. Γι' αυτό δεν μπορεί να αφαιρεθεί, χωρίς να καταστραφεί η ψυχή. Με τα πάθη, όμως, δεν συμβαίνει το ίδιο. Επειδή είναι ξένα προς τη φύση μας, μπορούν ν' απομακρυνθούν χωρίς αυτή ν' αλλοιωθεί. Απεναντίας μάλιστα, **όταν απομακρυνθούν, τότε γινόμαστε αληθινοί άνθρωποι**, ενώ, όσο υπάρχουν μέσα μας, μας κάνουν από ορισμένες τουλάχιστον απόψεις, χειρότερους κι από ζώα. Όταν αγαπάμε τα πάθη που μας εξουσιάζουν, τότε αυτά δένονται τόσο στενά με την ανθρώπινη φύση, ώστε, ενώ ενεργούμε με εμπάθεια, φαίνεται ότι ενεργούμε φυσιολογικά. Κι αυτό, γιατί, όταν είμαστε υποταγμένοι στα πάθη, όχι μόνο κάνουμε πρόθυμα ό,τι θέλουν, μα και πιστεύουμε ακράδαντα πως η φύση είναι τέτοια και πως, επομένως, αλλιώς δεν μπορεί να γίνει.

Όλα τα πάθη προέρχονται και συντηρούνται από την επιθυμία της αυτοϊκανοποιήσεως και της απολαύσεως, **από τη φιλαυτία και την υπερηφάνεια**. Μόλις ο άνθρωπος αποκτήσει ταπείνωση και αυταπάρνηση, κυριεύεται από τον πόθο της ευαρεστήσεως του Θεού. Τότε όλα τα πάθη χάνουν το έρεισμά τους και συνακόλουθα τον έλεγχο της αυτοσυνειδησίας και της βουλήσεως. Χάνοντας το έρεισμά τους, στερούνται τη χαρακτηριστική εκείνη δύναμη, με την οποία έσερναν τον άνθρωπο όπως σέρνει ο αγωγιάτης ένα γαϊδουράκι από το σκοινί. Πρωτύτερα, με τον πρώτο πειρασμό, ο άνθρωπος έσπευδε να ικανοποιήσει το αντίστοιχο πάθος. Τώρα, απεναντίας όχι μόνο δεν θέλει να υποκύψει σε κανέναν πειρασμό, μα και φεύγει αμέσως μακρυά του.

Να σε ποια κατάσταση βρίσκεσαι κι εσύ,
αφότου έβαλες σκοπό να εργαστείς για τον Κύριο με θέρμη, χωρίς να λυπάσαι τον εαυτό σου. Είναι αλήθεια, βέβαια, ότι τα πάθη δεν είχαν προλάβει να θεριέψουν και να ριζώσουν γερά μέσα σου. Υπάρχουν, πάντως, κι εσύ ενεργούσες σύμφωνα μ' αυτά, χωρίς να γνωρίζεις ότι έτσι έβλαπτες τον εαυτό σου, καμιά φορά μάλιστα και τα επαινούσες, όπως έκανες με τη δίκαιη αγανάκτηση και την υπερήφανη αυτοδικαίωσή σου. Κι αυτές, βλέπεις, όταν προκόβουμε στην αρετή, πρέπει να τις θεωρούμε –και είναι-

εμπαθείς εκδηλώσεις της ψυχής.

Υπάρχουν, λοιπόν, μέσα σου τα πάθη,
αλλά είναι κρυμμένα. Κάθε τόσο εμφανίζονται, διεκδικώντας τα κυριαρχικά τους δικαιώματα, αλλά εσύ δεν πρέπει να υποκύπτεις στις απαιτήσεις τους. Θα ήθελα να πιστεύω ότι δεν θα σε ενοχλήσουν άλλη φορά, γιατί τώρα, χάρη στην αποφασιστικότητά σου, έχουν χάσει τη δύναμή τους. Την έχασαν από τότε που αποφάσισες να μη λυπάσαι τον εαυτό σου για τον Θεό. Ωστόσο δεν ξέρω πώς θα εξελιχθούν τα πράγματα, γιατί μια απόφαση δεν φτάνει• πρέπει και να πραγματοποιηθεί, ή μάλλον να πραγματοποιείται κάθε στιγμή, χωρίς δισταγμούς, συμβιβασμούς, παραχωρήσεις ή υπαναχωρήσεις.

Μολονότι,
δηλαδή, ήδη έχεις αποφασίσει να ευαρεστήσεις τον Θεό και έχεις κατανοήσει τί ζητάει από σένα, πρέπει να εφαρμόσεις με συνέπεια τους ακόλουθους **κανόνες**:

α) «*Προσέχετε καλά πώς ζείτε• μη ζείτε ως ασύνετοι αλλά ως συνετοί. Να χρησιμοποιείτε σωστά το χρόνο σας, γιατί ζούμε σε καιρό κυριαρχίας του κακού*» (Εφ. 5:15-16). Στον καιρό μας κυριαρχεί το κακό λόγω των παθών που υπάρχουν μέσα μας.

β) «*Να είστε νηφάλιοι και άγρυπνοι*» (Α΄ Πετρ. 5:8).

γ) «*Προσέχετε, αγρυπνείτε και προσεύχεσθε*» (Μαρκ. 13: 33).

Γιατί
πρέπει να προσέχεις και ν’ αγρυπνείς; Για να μην κινηθεί ύπουλα κάποιο πάθος, κατορθώνοντας να σε απατήσει και να σε ρίξει στην αμαρτία. Ακόμα κι αν βρεθείς ασυναίσθητα κάτω από την επήρεια ενός πάθους, εφόσον αυτό θα σε εξωθήσει σε μια εφάμαρτη πράξη, έστω κι ασήμαντη, θα ευαρεστήσεις τον εχθρό και όχι τον Θεό. Πρέπει, λοιπόν, να είσαι άγρυπνη, νηφάλια και προσεκτική, ώστε ο εχθρός να μην αποκομίζει ούτε το ελάχιστο κέρδος από σένα.

Πιο αναλυτικά: Να είσαι άγρυπνη, δηλαδή να μην κοιμάσαι.
Τί σημαίνει αυτό; Να μην παραδίνεσαι στην αμέλεια, αλλά να βρίσκεσαι σε επαγρύπνηση και ετοιμότητα, ώστε, αν ο εχθρός κινηθεί ύπουλα εναντίον σου, να τον αντιληφθείς αμέσως. Να είσαι νηφάλια, δηλαδή ξεμέθυστη. Τί σημαίνει αυτό; Να μην προσκολλάς την καρδιά σου παρά στον Θεό μονάχα, γιατί κάθε άλλη προσκόλληση μεθάει την ψυχή και της αφαιρεί την φρόνηση. Να είσαι προσεκτική. Τί σημαίνει αυτό; Να παρατηρείς προσεκτικά τι

συμβαίνει μέσα σου, ώστε κανένα κακό να μην εμφανιστεί και να μη σταθεί στην καρδιά σου.

Η **προσοχή** και η **επαγρύπνηση** έχουν κεφαλαιώδη σημασία στον πόλεμο με τα πάθη. Αν παραβλέψεις τον εχθρό και τον αφήσεις να περάσει μέσα σου, περίμενε είτε να πληγωθείς είτε ολότελα να συντριβείς. Αν, όμως, τον αντιληφθείς έγκαιρα, θα το βάλει στα πόδια. Έτσι κάνουν σχεδόν πάντα οι πνευματικοί μας αντίπαλοι. Εξαφανίζονται μόλις γίνουν αντιληπτοί, για να μας ξαναπλησιάσουν στα κλεφτά, όταν εφησυχάσουμε. Υπάρχουν, πάντως, και πνεύματα ιδιαίτερα σκληρά και επίπονα, που επιδιώκουν να μας κυριέψουν με κάθε τρόπο και σε κάθε περίπτωση.

(Από το βιβλίο: ΟΣΙΟΥ ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ ΤΟΥ ΕΓΚΛΕΙΣΤΟΥ, «Ο ΔΡΟΜΟΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ γράμματα σε μια ψυχή», ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ, ΩΡΩΠΟΣ)

(Πηγή ηλ. κειμένου: gonia.gr)